

Na ozemlju Notranjega Norika je nastala od 7. do 11. stoletja nova politična tvorba Karantanija, ki je imela središče na Gosposvetskem polju, in sicer na Magdalenski gori oziroma na Krnskem gradu. Med drugimi argumenti, ki dokazujejo povezanost Keltov in Karantancev, je ustoličevanje koroških vojvod, ki pa ima svoj pravadni izvor pri noriških Keltih.

V tretjem poglavju so predstavljeni keltski običaji, navade in praznovanja pri Slovencih. Tudi na tem področju se je ohranila bogata keltska dediščina pri nas, ki je spričo novih primesi dobila nove razsežnosti. Izvor in njihove korenine so v keltski kulturi kot na primer: sežiganje badnjaka, praznovanje prvega maja in prvega novembra, kresovanje, pustna šema košute z gonjačem, postavljanje in krašenje mlajev in podobno. Dragocen spomenik davne kulture je tudi krkavški menhir nad dolino Dragonje v Slovenski Istri.

Četrto poglavje, Razširjenost keltskih imen v Sloveniji, je dragocen in avtorjev izviren prispevek k poznavanju keltske kulture pri nas. Poglavje je razčlenjeno na štiri vsebinsko zaokrožena podpoglavja. V prvem so navedena keltska imena iz antike, v drugem so prikazani keltski priimki na območju našega današnjega državnega ozemlja. Tretji razdelek četrtega poglavja je namenjen keltskim geografskim imenom, medtem ko so v četrtem razdelku primerjalno zapisane nekatere keltske besede z ustreznimi (identičnimi) slovenskimi soznačnicami.

Vsebinskemu delu študije sledijo krajše sklepne ugotovitve, pregled uporabljene tuje in domače strokovne literature, seznam dokumentarnih slik in kartogramov ter povzetek v slovenščini in angleščini. Izid knjige je podprlo tedanje Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport Republike Slovenije.

Obravnavana problematika nam skuša osvetliti vlogo in pomen keltske gospodarske in kulturne dediščine na naših tleh. Knjiga z vso obravnavano tematiko in problematiko ponuja domala vsem temeljnim nacionalnim znanstvenim vedam pobudo za tehten in poglobljen razmislek o keltskih prvinah v naši kulturni stvarnosti. Vsekakor pa bo historična geografija, ki je pri nas šele v povojih, našla v Titlovi knjigi vzpodbude in napotke pri iskanju neizbrisnih sledi, ki so jih zapustila prenekatera ljudstva (naseljenci) v podobi naše kulturne pokrajine.

Milan Natek

Simon Lenarčič:

Popravis: Kaj je narobe in kaj manjka v novem Slovenskem pravopisu?

Ljubljana, 2004: Simon Lenarčič, 470 strani, ISBN 961-236-743-4

Neprizanesljiva kritika najnovejše, s slovarskim delom obogatene izdaje Slovenskega pravopisa iz leta 2001 je zajetna knjiga malega formata, ki jo je avtor ob skrbni analizi navedb v Pravilih in Slovarju tako rekoč izpljuval na papir. Je zanimivo, zvečine z grenko ironijo, sem in tja celo z obešenjaškim humorjem napisano branje, ki opozarja na napačne in vprašljive besede ter opise, pomanjkljivosti in (sistemske) napake v novih pravopisnih pravilih, pereče pravopisne težave v leksikografiji, nekatere napake in pomanjkljivosti v Slovarju slovenskega knjižnega jezika in nekatere napake v predhodnem pravopisu, razlaga, zakaj je kaj narobe ali slabše in zakaj je kaj prav ali bolje, ugotovitve utemeljuje s številnimi zgledi in primerjavami, primerja nekatere stara in nova pravopisna pravila in pravopisno prakso v slovenskih leksikonih ter ob tem predlaga številne boljše pravopisne rešitve in pravila, ki v Slovenskem pravopisu še niso razdelana.

Tematika je razdeljena na štiri glavna poglavja: Morje čeri v slovenskem pravopisnem morju, Čeri v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, Aktualna pravopisna problematika ter Časopisi in reklame – valilnice napak. Za geografa posebno zanimiva so naslednja podpoglavja (izbor je narejen skladno s problematiko zemljepisnega imenoslovja ne glede na hierarhijo vsebin): Napake v zapisu iztočnic in podiztočnic, Pravopisno mrcvarjenje Sauda in njegove Arabije, Zastarela in zastarevajoča imena, opisi in pojmi, Podomačitve enkrat tako, drugič drugače, tretjič sploh ne, S pravopisom v roki na pot v otočja, v otoke in v ozemlja, Vsiljevanje neveljavljenih in tujih različic poimenovanj, Spregledana lastna imena, Hokuspokus s prebivalskimi imeni, Pomanjkljivi kvalifikatorji in viroza J, Razlike med zgledi v Pravilih

in slovarskimi iztočnicami, Spreminjanje začetnic v zemljepisnih imenih, Neužitne pridevniške klobase in ocvirki, Pomanjkanje pravopisno zahtevnih imen, Slovanska imena iz cirilskih pisav, Indijska in njim podobna azijska imena, Kitajska imena, Japonska in korejska imena, Arabska imena, Turška in srednjeazijska turška zemljepisna imena, Hebrejska imena, Antična imena, Križi in težave z imeni ljudstev, Začetniška diskriminacija, Mesta, ki plavajo na rekah in tonejo v sotočjih ter Nestični vezaj in pična vejica.

Avtor z veliko natančnostjo sledi bolj ali manj posrečenim in s tradicijo zapisovanja neuskkljenim rešitvam v Slovenskem pravopisu iz leta 1962, Slovarju slovenskega knjižnega jezika ter večini slovenskih leksikonov in enciklopedij, vse to pa nadgrajuje še s spoznanji iz nekaterih tujih virov (Brockhaus Enzyklopädie Digital, Das Grosse Bertelsman Lexikon, Dictionnaire Hachette encyclopédique, Encyclopaedia Britannica, Microsoft Encarta, Multimedialna Encyklopedia Powszechna, Merriam-Webster's Collegiate Dictionary, Merriam-Webster's Bibliographical Dictionary, Merriam-Webster's Geographical Dictionary, Petit Larousse, Webster's Encyclopaedic Unabridged Dictionary of the English Language). Slovenski geografiji dobro znani viri so Atlas sveta 2000 (Mladinska knjiga 1997), Enciklopedija Slovenije (Mladinska knjiga 1987–2001), Krajevni leksikon Slovenije (DZS 1995), Leksikon Cankarjeve založbe (tri izdaje: 1984, 1988 in 1994), zbirka Ljudstva sveta (Mladinska knjiga 1979–1980), Slovenski veliki leksikon (1. knjiga, Mladinska knjiga 2003), elaborat Imenik tujih zemljepisnih imen v Slovenskem jeziku (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU 1999), Veliki družinski atlas sveta (DZS 1992), Veliki splošni leksikon (DZS 1997–1998) in nenazadnje Veliki slovar tujk (Cankarjeva založba 2002).

Stvarne pripombe so zapisane z različnimi pisavami in črkami, lahko so podčrtane in opremljene z opozorilni znaki, kazalkami in drugimi znaki, kar je natančno pojasnjeno v legendi na strani 11. Tako na primer opozorilni znak * označuje napake, ^{??} vprašljive ali nepotrebne navedbe in ^(?) besedno oziroma vsebinsko kategorijo pogojno vprašljivo/nepotrebno.

Poleg pomanjkljivosti v običajnih pojmi in izrazih, tujih in domačih zemljepisnih imenih, v knjigi kar mrgoli pripomb o napačnih oziroma s pravili neuskkljenih zapisih imen prebivalcev, pripadnikov plemen, ljudstev in etničnih skupin. S katerimi napakami, pomanjkljivostmi in predlogi izboljšav je imel avtor opravka, je natančno popisano v skoraj dvajset strani dolgem Abecednem kazalu, v katerem je (skupaj z vrstami pripomb) navedeno skoraj 2500 izrazov, med katerimi je približno polovica zemljepisnih imen, njihovih pridevniških izpeljank in imen prebivalcev.

Avtor se je temeljito lotil zlasti problematike podomačevanja tujih zemljepisnih in drugih lastnih imen. Zelo dobro je napisana obravnava prečrkovanj iz posameznih nelatiničnih pisav in podomačitev iz nekaterih latiničnih pisav. Kritično, nepristransko in mestoma kar detektivsko se prebija skozi zapisano in (pogosto) nezapisano logiko pravopisnih pravil in slovaropisnih načel, ki jo dopolnjuje s težavnimi, v Slovenskem pravopisu manjkajočimi zgledi, in s predlogi bolj transparentnih navodil. Ker pa je Lenarčič v bistvu individualist, se tako kot vselej in povsod tudi njemu prikradejo nekatere pomanjkljivosti, zato prav vsemu zapisanemu ne velja slepo zaupati in pritrditi. O nekaterih stvareh bi se veljalo dodatno pogovarjati, saj kljub temu, da je zapisano neprecenljiv vzgib za usmerjanje nedorečenosti v pravo smer, včasih prav neposredna komunikacija lahko nakaže najbolj ustrezne, večini vsečne rešitve.

Avtorjeve izkušnje z odzivi snovalcev Slovenskega pravopisa na njegove tehtne pripombe niso ravno pozitivne. Prejel je sicer medel Toporišičev odgovor, zasnovan prej v duhu, kaj pa je tebe treba bilo, kot pa pri nas skoraj neznane hvaležnosti za skrb in prizadevanje, da bi se določen izdelek otrešel pomanjkljivosti. V drugi izdaji Slovenskega pravopisa leta 2003 so del predlaganih izboljšav upoštevali, kar zvezo iz seznama na zavihku zadnje platnice. Tako je na primer sanktpeterburški Eremitaž postal Ermitaž, ljubljanske Murglje so postale Murgle, francoski Sainte-Étienne Saint-Étienne, angleški Stonehenge Stonehenge, indonezijski Sulavezi Sulavesi, Cejlončan je popravljen v Cejlonec, Cherbournčan v Chergournčan, Čerkezka v Čerkezinja, Gdanec v Gdanščan, Illinoisčan v Illinoisčan, Inka v Inkinja, Kentovec v Kentčan, Kurdovka v Kurdinja, Michigančan v Michiganec, Murgeljčan v Murgelčan, Pittsburghčan v Pittsburgčan, Pjongčan v Pjongjangčan, Portlandec v Portlandčan, Reimsčan v Reimščan, Utarpradešanec v Utarpradešan in Walesčan v Valičan.